

«8D02302 – Аударма ісі (Батыс тілдері)» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған Тлеулинова Мейрамкүл Бейсенбайқызының «Дулат Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттың орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармаларда сақталуы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	1.1. Толық сәйкес келеді. Диссертация жұмысының тақырыбы Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың 2021-2025 жылдарға арналған «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасында (ҚР Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы №726 Қаулысы) қойылған «Қазақстандық ЖОО-ның бәсекеге қабілеттілігін арттыру» атты бесінші міндетіне, «Ұлттық рухани жаңғыру» ұлттық жобасында (ҚР Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы №724 Қаулысы) қойылған «Мемлекеттік тілді дамытуға жағдай жасау» атты екінші міндетіне толықтай сәйкес келеді.

Асгар

2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Зерттеу жұмысы ғылым саласына елеулі үлес қосып, өзінің жоғары маңыздылығымен ерекшеленеді. Диссертацияның тақырыбы, құрылымы мен мазмұны жүйелі түрде құрастырылып, ғылыми және теориялық тұрғыдан негізделген. Жұмыстың орындалу сапасы жоғары деңгейде. Зерттеу нәтижесінде алынған тұжырымдар мен қорытындылардың нақтылығы мен шынайылығы, сондай-ақ ғылыми көзқарастардың жүйелілігі мен дәлдігі айқын көрініс табады. Қазақ тілінен өзге тілдерге аудару үдерісінде ұлттық сипаттағы лексиканы баламалы жеткізу мәселелері салыстырмалы және салғастырмалы тұрғыдан қарастырылғанымен, бұл бағытта біртұтас арнайы теорияның қалыптаспағаны зерттеудің өзектілігін айқындайды, ал алынған нәтижелер мен тұжырымдар ұлттық лексиканы қазақ тілінен орыс және ағылшын тілдеріне аудару барысында туындайтын ортақ қиындықтарды жүйелеуге және болашақта аударманың жеке әрі арнаулы теориялық-тәжірибелік негіздерін дамытуға ғылыми тұрғыдан негіз қалайды.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертациялық жұмыстың орындалу деңгейі жоғары. Зерттеу еңбегінің мазмұны мен баяндау мәнерінен ізденушінің жұмысты өздігінен орындағаны айқын байқалады. Диссертация ғылыми стильде жазылған және мазмұны ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді. Зерттеу барысында жарияланған ғылыми мақалалар мен конференцияларда ұсынылған баяндамалар ізденушінің ғылыми ойлау қабілетінің жоғары деңгейін және жазу мәдениетінің қалыптасқанын көрсетеді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыстың өзектілігі жан-жақты негізделген, ішкі бірлігі заңды түрде сақталған. Зерттеу өзектілігіне негіз болып отырған екі басты факторды атап өтуге болады. Біріншіден, жаһандану үдерісі мәдениеттердің өзара рухани және материалдық алмасуын күшейтіп, аударманың маңызы мен ролін арттырғанымен, көптеген қазақ туындылары

Асгар

			ағылшын тіліне тікелей емес, орыс тілі арқылы аударылғандықтан, ұлттық болмысты бұрмалайтын лексикалық және стильдік сәйкессіздіктер кездеседі. Сондықтан бұрынғы аудармаларды саралап, жаңаша қарастыру қажеттілігі туындап отыр. Екіншіден, әр туындысы қазақ халқының тұрмыс-тіршілігі мен дүниетанымын бейнелейтін, әлемге әйгілі жазушы Д. Исабеков шығармаларының аудармалары осы уақытқа дейін кешенді әрі терең ғылыми зерттеуге түспеген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбының мәні мен мақсат-міндеттерін толық ашады. Еңбектің құрылымы анықтамалардан, кіріспеден, үш негізгі бөлімнен, қорытындыдан және пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Жұмыстың мазмұны құрылымдық тұрғыдан біртұтас сипатқа ие. Тараулар мен тармақтар арасында үйлесімділік пен логикалық байланыс сақталған. Әр бөлімнің соңындағы түйіндер мен қорытынды бөлімде негізгі тұжырымдар мен зерттеу нәтижелері жүйелі түрде баяндалып, олардың арасындағы сабақтастық пен реттілік қамтамасыз етілген.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толықтай сәйкес келеді. Зерттеудің мақсатына сәйкес Дулат Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттың орыс, ағылшын тілдеріндегі аудармаларында сақталу деңгейі анықталады. Бұл мақсатқа қол жеткізу үшін қойылған міндеттер (зерттеу тақырыбына сәйкес отандық және шетелдік ғылыми еңбектерді саралау арқылы жұмыстың теориялық және әдіснамалық негізін қалау; Д. Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттағы лексикаға сандық және сапалық талдау жасау; Д. Исабеков шығармаларының ұлттық сипатын бейнелейтін тілдік элементтерді іріктеп алу, жүйелеу және интерпретациялау; тандалған ұлттық сипаттағы лексиканың түпнұсқасы мен аударма жұбындағы тілдеріне лексикалық-семантикалық, құрылымдық және мазмұндық, салыстырмалы-салғастырмалы талдау жүргізу;

Адаф

			аудармада қиындық тудыратын ұлттық сипаттағы лексиканы аударудың әдістері мен стратегияларын жіктеу және жүйелеу; көркем аудармада тілдің ұлттық бояуын сақтаудың тиімді жолдарын ұсыну) диссертация мазмұнында жеткілікті деңгейде орындалған.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылымы бір-бірімен тығыз байланыста болып, ішкі бірлігі айқын көрінеді; талдаулар мен тұжырымдар ғылыми сабақтастыққа сәйкес логикалық реттілікпен ұсынылған. Зерттеу жұмысының құрылымында жүйелілік пен өзара байланыстылық байқалады. Диссертация тақырыбын қарастыру барысында зерттеуші негізгі мәселелерді жан-жақты қамтып, ғылыми ізденістің жүйелілігін сақтап, әр бөлімнің ішкі сабақтастығын қамтамасыз еткен. Осы тұста диссертацияның «Ұлттық сипаттағы көркем шығармаларды аударудың теориялық негіздемесі», «Дулат Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттың тілдік көрінісі және лексикасының сандық талдауы», «Дулат Исабеков шығармаларының аудармаларындағы ұлттық сипаттың сақталуы және мәдениетаралық асимметриялар» деп аталатын үш тарауы және ондағы тақырыпшалар өзара тығыз байланысқан, әрі бірін-бірі толықтырып тұрады. Диссертацияның құрылымы негізгі тақырыпты жан-жақты ашуға бағытталған тақырыптардан құралғандықтан, ой қорытындылары бір-бірімен сабақтасып отыр. Осылайша, диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылымы логикалық тұрғыдан тығыз байланысты болып, алынған нәтижелер үйлесімді және сабақтас түрде баяндалған.

Асгар

		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Диссертант ұсынған жаңа шешімдер дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырыла талданып, зерттеушінің өз тарапынан қосқандары ажыратылып көрсетіледі. Зерттеуші тарапынан өзіндік тұжырымдары, тың пайымдаулары, сыни талдаулары бар. Әсіресе, диссертанттың ғылыми жұмысты жазу барысында ұлттық сипаттағы тіл бірліктерінің аудармада қаншалықты сақталғаны белгілі аударматанушы Л. Венутидің аудармадағы доместикация және форенизация стратегияларының қағидаларына сай анықталса, фразеологизмдердің аудармасы В.В. Куниннің аударма әдістеріне сай талданды. Бұрыннан беліглі шешімдерді саралай келе, автор семантикалық бұрмалау мен омиссияны барынша болдырмай, шығарманың ұлттық сипатын сақтап, шетел тілдеріне сапалы аудару үшін бес түрлі ұсыныс береді.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертациялық жұмыстың ғылыми нәтижелері мен қағидаттары толығымен жаңа болып табылады. Ізденуші зерттеу жұмысының алдына қойылған мақсаты мен міндеттерін жүзеге асыру барысында төмендегідей жаңа нәтижелерге қол жеткізген. Ол үшін бес туындыдағы ұлттық сипаттағы лексика (реалия сөздер, фразеологизмдер мен мақал-мәтелдер, одағай, дисфемизм, қаратпа сөздер) іріктеліп, аударма алдындағы функционалды-когнитивті талқыға түсіп, түпнұсқа-аударма жұбында салыстырмалы талдау жасалынып, кешенді түрде сараланған. Бұл диссертант еңбегінің толығымен жаңа зерттеу екендігін дәлелдейді әрі зерттеу нәтижелері толығымен жаңа болып табылады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа болып табылады. Әр қорытынды жеткілікті түрде жасалған тілдік талдауларға негізделеді. Зерттеу барысында айқындалған негізгі тұжырымдар: тілдік байлықты сақтау, ұрпақтан-ұрпаққа қалдыру мақсатында қолданылатын архаикалық лексика көркем аудармада қиындықтар туғызатындығы; ұлттық сипаттағы тұрмыс-

Асгар

			тіршілікке қатысты диалект сөздердің жиі қолданылуы аудармашыға қиындық туғызып, омиссия (түсіріп тастау) барлық бес шығармада ең көп қолданылған аударма әдісі екендігі; зерттеу нысаны ретінде алынған жазушы туындыларының орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармасында ұлттық сипаттағы лексиканы тәржімалау барысында доместикациялау стратегиясы басым екендігі; доместикация стратегиясы аудармашылар тарапынан қолданылған жағдайларда ұлттық ерекшеліктің бір бөлігі жоғалуына әкелген, терең концептуалды ұғымдарды бір ғана сөзбен немесе тұрақты тіркеспен алмастыру мүмкін еместігі дәлелденді. Осы айтылған тұжырымдардың барлығы жұмыстың қорытынды нәтижелерінің жаңа екендігін көрсетеді.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Жұмыста ұсынылған барлық шешімдер жаңа, олар зерттеудің үш тарауында теориялық талдаулар мен нақты тілдік деректер арқылы толығымен жаңадан негізделген.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертацияда айтылған пікірлер дереккөздерден алынған нақты мысалдармен дәйектелген. Зерттеу жұмысының қорытындылары ғылыми тұрғыдан ауқымды дәлелдемелермен негізделген.
7.		Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:	

сидар

Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	Зерттеу барысында қол жеткізілген нәтижелерге сүйене отырып, диссертант М.Б.Тлеулинова қорғауға ұсынған негізгі тұжырымдарға тоқталсақ: Бірінші тұжырым. Д. Исабеков шығармаларының көркем мәтіндерінде ұлттық сипаттағы лексиканың мол болуына байланысты аударматану саласы үшін үлкен қызығушылық тудырады. Себебі, оның шығармаларында өсімдік атауларынан бастап дәстүрлі өлшем бірліктеріне дейін қазақ халқының рухани және материалдық мәдениетін паш етеді. Жазушының өзімен сұхбатында айтқандай, тілдік байлықты сақтау, ұрпақтан-ұрпаққа қалдыру мақсатында архаикалық лексиканы әдейі пайдаланып отыратыны және көркем аудармада қиындықтар туғызатыны анықталды. 7.1 Ғылыми жұмыста тұжырым дәлелденген. 7.2 Ғылыми жұмыста тұжырым тривиалды емес. 7.3 Ғылыми жұмыста тұжырым жаңа. 7.4 Ғылыми жұмыстағы тұжырымның қолдану деңгейі кең ауқымды. 7.5 Ғылыми жұмыстағы тұжырым мақаламен дәлелденген. Reflection of the concept «Suyekshi» in the work of D. Issabekov and its reproduction in translations into the Russian, English languages. // ҚазҰУ Хабаршысы. Филологиялық серия №2 (194) 2024. – 202-212 бб. Екінші тұжырым. Жазушы шығармаларында аударма реципиентіне таныс емес ұлттық сипаттағы тұрмыс-тіршілікке қатысты диалект сөздердің жиі қолданылуы түрлі мәдениет өкілдері арасында түсініспеушіліктің пайда болуына әкеледі. Бұл асимметрия (лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) аудармашыларға қиындық тудырып, қосымша арнайы сөздіктермен жұмыс жасауды қажет етеді. Сондықтан да, оmissия (түсіріп тастау) барлық бес шығармада ең көп қолданылған аударма әдісі болса, «Ғауһартас» повесінде сөйлем, абзац
	7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.	
	7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	
	7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	
	7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	

Адаф

			көлемінде оmissия әдісі немесе аудармашының өз ойынан қосқан дүниелері көптеп кездеседі. 7.1 Тұжырым дәлелденген. 7.2 Тұжырым тривиалды емес. 7.3 Тұжырым толығымен жаңа. 7.4 Тұжырымның қолдану деңгейі кең ауқымды. 7.5 Иә, зерттеушінің тұжырымдары түрлі отандық және шетелдік басылымдардағы мақалаларда дәлелденген. Translating Kazakh Values: Analyzing the Concept of “Bauyr” in D.Issabekov’s “Gaukhartas” and Translation Strategies. // Forum for linguistic studies. Bilingual publishing group. Volume 7, Issue 3, March 2025 (Скопус базасына енетін). –277-287 pp. Үшінші тұжырым. Зерттеу нысаны ретінде алынған жазушы туындыларының орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармасында ұлттық сипаттағы лексиканы тәржімалау барысында доместикациялау стратегиясы басым. Орыс тілінде арифметикалық орта заңдылығы бойынша 87, 8 % доместикацияланса, ағылшын тілінде бұл көрсеткіш 94,75. Демек, ұлттық сипаттың сақталуы форенизациялану деңгейі орыс тілінде – 12,2 %, ал ағылшын тілінде – 5, 25%. Орыс тілінде бұл көрсеткіш 7,25 пайызға артық. Жалпы, екі тілдегі аудармада да доместикация, яғни, аударма тілінде мәдени ақпаратты бейімдеу анағұрлым басым. 7.1 Иә, тұжырым дәлелденген. 7.2 Жоқ, тұжырым тривиалды емес. Диссертант ұсынып отырған ұстаным ғылыми негізделген және өз бетімен орындалған. 7.3 Тұжырым толығымен жаңа, тақырып бұрын соңды зерттеуге түспеген. 7.4 Тұжырымның қолдану деңгейі кең ауқымды, ғылыми, оқу, әдістемелік контекстінде де қолданыла алады. 7.5 Иә, зерттеушінің мақалалары түрлі отандық және шетелдік ғылыми басылымдарында дәлелденген. Translation of national
--	--	--	--

Асқар

gastronomic vocabulary into Russian, English in D. Issabekov's story «Gaukhartas». // Торайғыров университетінің Хабаршысы. Филологиялық серия №1 (2024). – 412-424 бб.

Төртінші тұжырым.

Доместикация стратегиясы аудармашылар тарапынан қолданылған жағдайларда ұлттық ерекшеліктің бір бөлігі жоғалуына әкелген. Алайда бұл құбылысты біржақты теріс құбылыс деп қарастыруға болмайды, себебі әртүрлі трансформациялар арқылы олар түпнұсқаның мазмұнын мүмкіндігінше дәл жеткізуге ұмтылды. Сонымен қатар, аударманың барабарлығына әсер ететін омиссия мен семантикалық бұрмалаулар да тіркелді. Материалдық мәдениет атауларын беру барысында аудармашылар көбінесе функционалды эквивалент, және транскрипцияға жүгінсе, рухани мәдениет элементтерін жеткізуде негізінен түсіндіру, дескриптивті аударма және экспликация тәсілдері қолданылды. Бұл – терең концептуалды ұғымдарды бір ғана сөзбен немесе тұрақты тіркеспен алмастыру мүмкін еместігімен байланысты.

7.1 Иә, тұжырым дәлелденген.

7.2 Жоқ, тұжырым тривиалды емес. Себебі бұл ғылыми мәселенің қарастырылуына жаңа бағыт қалыптастырады.

7.3 Тұжырым толығымен жаңа, тақырып бұрын соңды зерттеуге түспеген.

7.4 Тұжырымның қолдану деңгейі кең ауқымды, себебі аударматанудың, мәдениеттануды, лингвистиканың теориялық негіздерін кеңейтеді.

7.5 Иә, мақалада дәлелденген. Д. Исабеков шығармаларының аудармаларындағы мәтін мен автор прагматикасы. // Торайғыров университетінің Хабаршысы. Филологиялық серия №1 (2025). – 390-403 бб.

Бесінші тұжырым. Д. Исабековтің бес шығармасында ең жиі қолданылған тілдік бірліктер – фразеологизмдер (барлығы 359

			рет: «Сүйекші» – 140, «Гауһартас» – 30, «Біз соғысты көрген жоқпыз» – 49, «Қаблан» – 31, «Дермене» – 61), олар мәтінге ерекше экспрессивтілік пен бейнелілік береді. Алайда аударма барысында негізінен оmissия және дескриптивті аударма тәсілдері қолданылып, 11 толық немесе жартылай эквиваленттер сирек кездеседі. Бұл жағдай фразеологизмдердің ішкі тұтастығы мен метафорикалығына байланысты. Ең сирек қолданылған бірліктер – мақал-мәтелдер (11 рет), олардың басым бөлігі жартылай эквивалент, бейімдеу және компенсация арқылы доместикацияға ұшыраған; тек «Қаблан» әңгімесінде ғана форенизацияның жоғары деңгейі байқалды. Жалпы алғанда, фразеологизмдер мен паремиологиялық бірліктерді ұлттық ерекшелікті сақтай отырып жеткізу аудармашылар үшін айтарлықтай күрделі мәселе болып табылады. 7.1 Тұжырым дәлелденген. 7.2 Тұжырым тривиалды емес. 7.3 Тұжырым толығымен жаңа. 7.4 Тұжырымның қолдану деңгейі кең ауқымды. 7.5 Иә, зерттеушінің тұжырымдары түрлі отандық және шетелдік басылымдардағы мақалаларда дәлелденген. Паремиологиялық бірліктерді қазақшадан орыс тіліне аудару тәсілдері (Дулат Исабековтың көркем прозаларының материалы бойынша). // Студенттер мен жас ғалымдардың «ФАРАБИ ӘЛЕМІ» атты халықаралық ғылыми конференция материалдар жинағы. Алматы, Қазақстан 6-8. 04. 2023 – 263-264 бб.
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) ия; 2) жоқ.	Иә. Зерттеу жұмысының әдіснамасы нақты жазылған. Диссертациялық жұмыста заманауи теорияларды саралау мақсатында ақпаратты жинақтау, жүйелеу әдістері; талдауға түсетін кейстерді анықтау үшін Д. Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипатты көрсететін тілдік элементтерге фиксация жасау, классификациялау және интерпретациялау әдістері; зерттеу нысаны болып табылатын ұлттық сипаттағы лексиканың

Адаш

			аудармада сақталуын анықтау үшін салыстырмалы-салғастырмалы лексика-семантикалық, құрылымдық әдістер; зерттеу нәтижелерін топшалап, тұжырымдау мақсатында сандық және сапалық көрсеткіштер әдістері қолданылған.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ.	Ия. Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған. Диссертацияның рәсімделу деңгейі де жоғары. Зерттеу жұмысында реалиялардың орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармасында қолданылған аударма әдістерін сипаттайтын түрлі диаграммалар мен кестелер көптеп пайдаланылған. Нәтижесінде диссертант жүргізілген талдаулардың қорытындылары мен алынған нәтижелерді нақты әрі көрнекі түрде ұтымды сипаттап көрсетеді.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ.	Диссертациялық зерттеу жұмысының міндеттері алынған қорытындыларды эксперименттік деректер арқылы дәлелдеуді көздемейді. Зерттеуде Дулат Исабековтың бес шығармасындағы, атап айтқанда «Сүйекші», «Гауһартас», «Біз соғысты көрген жоқпыз», «Қаблан» және «Дермене», ұлттық сипаттың көркем аудармада (орыс және ағылшын тілдері) сақталуы қарастырылды.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Зерттеу жұмысында көрсетілген маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Пайдаланылған әдебиеттер шетелдік және отандық зерттеушілердің монография, мақала, диссертациялық зерттеулері болып табылады. Атап айтқанда, зерттеу барысында тіл мен мәдениеттің өзара байланысы бойынша В. фон

Сидар

			Гумбольдт, Э. Сепир, Б. Уорф, А.М. Хайдеггер, А.А. Потебня еңбектері, ұлттық-мәдени лексиканы аудару бойынша шетелдік аударматану ғылымының өкілдері – Ж.Мунэн, Ю. Найда, П. Ньюмарк, К. Норд, Л. Венутти, К. Шеффер мен У. Визерман, М. Бейкер, Дж. Кэтфорд, М. Кронин, С. Басснет, Ж.-П. Вине, Ж. Дарбельне және т.б. зерттеушілердің тұжырымдары, Ресейлік лингвистика мектебінен Л.Н. Соболев, Г.Д. Томахин, В.Г. Костомаров, В.Н. Комиссаров еңбектері, лингвомәдениеттану бағыты бойынша В.А. Маслова, В.Н. Телия, А. Вежбицкая сынды ғалымдардың еңбектерімен қатар, отандық зерттеушілер А.Т. Қайдар, Е.Н. Жанпейсов, Р. Сыздық, З.К. Ахметжанова, З.К. Сабитованың ғылыми ізденістері негізге алынды. Қазақстандық ғылыми дискурстан А.М. Алдашева, Ж.А. Манкеева, С.А. Ашимханова, Ж. Дәдебаев, А.Ж. Жақсылықов, Т.У. Есембеков, Ә.С. Тарақов, А.К. Жұмабекова, Г.Қ. Қазыбек, Л.Н. Дәуренбекова, С.Д. Сейденова сынды ғалымдардың теориялық еңбектері мен тұжырымдары маңызды рөл атқарды.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Диссертант зерттеу тақырыбына қатысты ғылыми әдебиеттерді жан-жақты қамтыған. Пайдаланылған әдебиеттер саны – 176, көлемі мен мазмұны жағынан жеткілікті деп бағаланады.
	9 Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.	Бар. Зерттеудің теориялық маңызы жоғары. Зерттеу жұмысының нәтижелері мен тұжырымдары ұлттық сипаттағы лексиканы қазақ тілінен орыс және ағылшын тілдеріне аудару кезінде туындайтын жалпы қиындықтарды жүйелеуге, ал болашақта аударманың жеке және арнайы теориясы мен тәжірибесін дамытуға септігін тигізеді.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.	Ия. Зерттеу жұмысының практикалық маңызы бар. Алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу нәтижелері «Аударма ісі» мамандығы бойынша оқытудың барлық деңгейлерінде (бакалавриат, магистратура, докторантура) «Көркем аударма тәжірибесі», «Аударма теориясы мен тәжірибесі» курстарын әзірлеу кезінде материал ретінде

Ақар

			пайдаланылуы мүмкін. Сонымен қатар, олар Д.Исабеков пен басқа да жазушылардың шығармаларын орыс және ағылшын тілдеріне аударумен айналысатын кәсіби аудармашыларға қосымша ақпарат көзі болады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады, себебі бұған дейін қазақ тілінен өзге тілдерге аудару ерекшеліктері мен мәселелері салыстырмалы - салғастырмалы талдау арқылы қарастырылуына қарамастан, ұлттық сипаттағы лексиканы балама аударудың біртұтас арнаулы теориясы бірізденіп, қалыптаспаған және алғаш рет тілдік және мәдениетаралық тұрғыдан зерттеліп отыр.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Докторлық диссертация ғылыми стильге сауатты, жоғары деңгейде жазылған, техникалық жағынан дұрыс рәсімделген және мемлекеттік стандарттар қоятын талапқа сай келеді.
11.	Диссертацияға ескертулер		Диссертациялық жұмыста орын алған кейбір стилистикалық қателер ғылыми зерттеудің мазмұны мен нәтижелерінің құндылығына нұқсан келтірмейді. Мұндай қателер жұмыстың жалпы құрылымдық жүйелілігіне, теориялық-әдіснамалық негізіне әрі алынған қорытындылардың ғылыми маңызына әсер етпей, тек мәтіннің тілдік рәсімделуінде байқалады.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында)		Докторант ғылыми мақалаларында ғылыми терминологияны жоғары деңгейде меңгергенін және зерттеу пәнін терең түсінетінін көрсетеді. Мақалаларда диссертациялық жұмыстың әртүрлі аспектілері жан-жақты қарастырылған, бұл тақырыпты зерттеуге жүйелі тәсіл қолданылғанын және теориялық әрі практикалық білімдерді шеберлікпен синтездей алғанын дәлелдейді. Докторант өз пікірін айқындап, оны қорғауды орынды жүргізеді, бұл ғылыми деректерді дәлелді қолдануында,

Аманжол

	қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	сондай-ақ дәйексөздерді терең білумен және адекватты қолданумен көрініс табады. Мақалалар айқын құрылымы мен логикалық сабақтастығымен ерекшеленеді, бұл ғылыми дереккөздермен жоғары деңгейде жұмыс істегенін көрсетеді. Барлық ұсынылған жарияланымдар диссертациялық зерттеудің сәйкес тарауларымен тығыз байланыста болып, оның негізгі тұжырымдарының ашылуына ықпал етеді. Мақалалардың тақырыптық бағыты толықтай жарияланған зерттеу тақырыбына сәйкес келеді, бұл жүргізілген зерттеулердің жоғары ғылыми деңгейін растайды.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	Тлеулинова Мейрамкүл Бейсенбайқызының «8D02302 – Аударма ісі (Батыс тілдері)» мамандығы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алу үшін дайындаған «Дулат Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттың орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармаларда сақталуы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ғылыми диссертацияларды орындауға қойылатын талаптарға сай және логикалық түрде аяқталған өзіндік ғылыми зерттеу болып табылады. Осыған орай, Тлеулинова Мейрамкүл Бейсенбайқызының «Дулат Исабеков шығармаларындағы ұлттық сипаттың орыс және ағылшын тілдеріндегі аудармаларда сақталуы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысының теориялық және практикалық құндылығын, жаңашылдығын, маңызды нәтижелерін, жұмыстың ауқымын ескере отырып «8D02302 – Аударма ісі (Батыс тілдері)» мамандығы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алуға лайық деп есептеймін.

Ресми рецензент: Абылай хан атындағы
Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті,
Синхронды аударма кафедрасының меңгерушісі,
философия докторы (PhD)

Алдабергенова А.А.
30.10.2025 ж.

Алдабергенова